

Nutnost nádechu

Jan Jindřich Karásek (čestné uznání v II. kategorii)

1. Přítmí

Jako jediné z těch dnů si pamatoval zklamání. To, které měla v očích. Bylo mu šest let. A když se podíval vedle sebe, bylo tam. Čisté, smutné a modrooké zklamání. Něco s ním je v nepořádku. A ona ho tím musí provést až ke dveřím. Pryč od toho všeho, ale teď neví jak. Jeho vlastní máma neví jak. Doktoři k ní mluví a ona celou dobu pozoruje jen jeho a ten pohled jako by procházel jeho malým křehkým tělem někam dál, kde se snaží očima zachytit jejich neurčitou budoucnost. Epilepsie. To slovo ani nedokázal říct, natož aby chápal, jak ho může během chvíle shodit na zem a házet s jeho postavou ze strany na stranu, zatímco jeho lebka naráží do tvrdé země. Včera se to stalo poprvé. Nepamatuje si nic.

Jen zvláštní přítmí, které přišlo potom. A rezavou chuť krve, co cítil v ústech po probuzení. Několikrát skousnutý jazyk a rty dožvýkané vlastními zuby. Okolnosti jí pak řekla učitelka. A ona poslouchala a zároveň jí ta fakta přišla nereálná. Jako by mluvila o někom jiném, než o jejím synovi. Pád na zem. Pohledy spolužáků. Řev malé dívky. Vedle něj. Třepot těla. Bouchání hlavy. Učitelka běží. Chytá hlavu. Zvuk otáčení větráku. Boty mlátí do podlahy. Rána. Druhá. Dvanáctá. Jeho mrtvolný pohled. Sliny. Telefon. Panika spolužáků. Nikdo nevěděl, co dělat. Co kdyby se udusil? Nikdo nevěděl, že může dostat záchvat. Věděla by ona, co má dělat? Nebyla si jistá. Nevěděla, jestli by byla schopná zachránit svého malého syna a to jí lámalo půdu pod nohama.

Viděl to na ní. Nepřál si od ní nic jiného než její lásku. Teď v ní viděl soucit a strach. Nedokázal ty dva city rozlišit, ale něco v jejím hlase bylo jiného, když mu dávala léky zapít kakaem a mluvila k němu jazykem, kterým rozuměli jen oni dva a ta slova si předávali v prostoru mezi sebou. Byla to slova květnatá jako trny růží, kterými se princ prosekával ke své princezně. Byl to jazyk pohádek, které mu vyprávěla, než zhasnula a nechala dveře tak akorát pootevřené, aby do pokoje vstupoval malý kužel světla. Před usnutím ho pozoroval a zdálo se mu, že se občas zvětšuje a v určitých chvílích zas zmenšuje a doufal, že jednou ten obraz změny zachytí očima. Vždycky usnul dřív. Úplný klid dětského spánku. Děti se mu vždy brání, aby do něj pak záhy spadly jako do vody a na vlnách toho klidu se pomalu přesunovaly k dalším dnům nepoznaných chvil. Viděl to na ní. Teď byl tím synem, se kterým je něco v nepořádku, a který potřebuje neustálou ochranu. Je křehký. Narušený. A ona, jeho maminka, ho chce schovat před světem ostrých předmětů, o něž by se mohl zranit. Tady

doma, ve světě malých modelů lodí v lahvích, dřevěných skříní a vonných svíček pastelových barev.

Byli dva lidé, kteří chtěli jeden pro druhého to nejlepší, ale nedokázali se shodnout na tom, co to pro ně vlastně znamená. Nejdříve se rozhodla ho učit sama doma. „Do školy už nemůže,“ ohlásila ředitelce. On stál vedle jejího kolena. A dlouhá diskuze, která následovala, se navždy zanesla do jeho hlavy jako definitivní důkaz toho, že do svého okolí nezapadá. Jeho tvar je pokřivený a okolní povrch pro něj nenachází žádné místo. Ostatní děti jsou pro tento svět přizpůsobené, vhodné se po něm pohybovat, ale on by měl raději být schován. Maminka ho vše naučí. Ta jediná přijímá jeho pokřivenost. Ta jediná ví, kde je pro něj místo. A když se pak uprostřed ředitelny rozbřečela z toho všeho vysvětlování, bylo mu jasné, že jí způsobuje svým bytím bolest. Den ode dne se od sebe vzdalovali, zatímco k sobě byli tak blízko. On měl za to, že lásku nahradilo zklamání z toho, v co vyrostl. A lítost. Nad ním. Nad sebou samou.

A ona k němu jen vysílala signály své náklonnosti jediným způsobem, jakým uměla. Starostlivostí. A čím byl starší, tím víc se z její ochrany snažil vymanit. Když mu bylo dvanáct let, utekl jí v nestřežené chvíli v obchodním domě. Najednou byl svobodný.

Honzíku, kde jsi? Haló? Ozývalo se to z dále. Před jeho očima byl celý nový svět. Viděl ho už mnohokrát, ale teď ho poprvé pozoroval sám. Cítil to nebezpečí pohybu o samotě. Byl před ním varován. Když se mu něco stane a svalí se na zem, nebude tam, aby ho zachránila. A to nebezpečí pulzovalo jeho dvanáctiletým tělem a přetvářelo se ve vzrušení. Viděla jste mého syna? Malý, kudrnatý, černovlasý? Ne? Procházel okolo vitrín plných figurín v černých oblecích s motýlky a na moment si představoval, jak by v něm vypadal. Jako agent ve službách Jejího Veličenstva. Ozbrojený, nebezpečný, už nikdy znovu by nebyl tak zranitelný. Nepotřeboval by její ochranu. Ztratil se mi syn! Viděli jste ho někde? Bože! Sledoval, jak okolo něj ubíhá okolí a líbilo se mu to. Byl tam sám, a tak zapadl do davu, že ho nebylo možné najít. Najednou se zdálo možné, že je normální. Jako všichni ostatní. Jako každá další osoba zapadá do spěchajícího davu.

Kde jsi? Honzíku! Haló! Sakra, jestli se tu schováváš, ukaž se mi! Hned teď! Jenom s tím rozdílem, že on nikam nespěchá. Nechává se unášet tím neustále se pohybujícím tělesem kolemjdoucích. Tam starý muž v klobouku a hned vedle mladá žena v letních šatech. Jak asi vidí jeho? Poznávají na něm něco nepřírozeného? Vidí v něm ten neustálý příslib ohrožení, jaký v něm vidí matka a spolužáci?

Tohle už není legrace! Bojím se! Ukaž se! Teď ji poprvé slyšel. A chtěl, aby ho našla sama. Jak tu neohroženě stojí a rozhlíží se. Aby v něm zpozorovala tu novost, která v něm je. Tu dravost. Nebojácnost jen tak zmizet. Aby ho brala vážně. Pro nové pochopení

jeho divokého já. *Neviděli jste mého syna? Ztratilo se mi dítě! Proboha, pomozte mi někdo!* Nakonec se rozhodl k ní vrátit. Tak jako tak tím ukáže, jak se umí zorientovat v okolí. Odejít a zase se vrátit. Nechtěl, aby se trápila. Na to ji měl moc rád. Sevřelo se mu hrdlo z pomyšlení, že jí cíleně ubližuje, ale zároveň věděl, že to není naposledy, co přesně dělá. Protože musí. Musí se najít. Zachránit se sám, než ho matka navždy stáhne do úplného odcizení od sebe i od okolí. Ne schválně, ale z vlastní starostlivosti. Najednou bylo těžké se vrátit. Šel v protisměru davu. Musel se prodírat mezi neurčitě oblečenými těly mnohem vyšších lidí. *Já se tu snad zhrouťm. Sakra, Honzíku, já mám hrozný strach!*

Párkrát spadl, když do někoho vrazil, a v těch okamžicích se nejvíc bál toho, že už by se třeba nezvedl. Že by ho to popadlo. Ta věc v něm. Kdo by mu pomohl? Potřeboval ji. Musel ji najít. Hned. Teď. Kde je? Rozběhl se a běžel mezi lidmi. Další náraz. Pád. Levé rameno přímo na podlahu. Nepostřehnutelná bolest. Běžel znovu. *Tady jsi! Díky bohu! Kde jsi, sakra, byl? Tak strašně jsem se o tebe bála.* Seběhl po schodech k ní a objal ji. Byla domov. Strach z něj po malých dávkách mizel, ale za sebou zanechával udýchaná ústa a tlukot srdce. Nutnost se nadechnout.

Když pak jeli domů, pořád mluvila. O tom, jak už jí tohle nesmí nikdy udělat. Jak z toho budou následky. Pořád se ptala. Proč? A on nic neříkal. Pozoroval ubíhající krajinu za oknem auta a myslel na ten okamžik před vitrínou, na ten pochod s davem. A na to, jak to udělá brzy znovu. Někde jinde. Zase znovu uteče.

Bude sám se sebou překonávat hranice minulých dnů. Věděl, že by mu to nikdy nedovolila. Věděl, že jí to ublíží. Přímo uvnitř svého těla, hned vedle té nemoci, co v sobě měl, cítil, že to musí dělat pro sebe. Být v té pomyslné kachlíky dlážděné divočině. Tam doopravdy patří. A v ten okamžik pochopil, že nikdy nebude moct žít normální život. Řadový domek a tradice večerní televize mu nic neříkali. Bylo to jedno z mnoha míst, kam jeho neforemná osobnost nepatří. On patřil tam ven. Mezi přísliby nových, nečekaných událostí.

2. Jinam

Seděla vedle něj. Černovlasá, modrooká a krásná. V dlouhém kabátu, který ji dělal tajemnou. Pořád tomu nevěřil. Že je její. A ona je jeho. Byla tím, v co vždycky doufal. V momentě, kdy do jeho života vstoupila, se vlila do všech jeho snů o dívkách a svou tvář těm snům dala tvar a lidskou podobu. Okamžitě byla jeho lyrickou múzou ne nepodobnou těm z básní prokletých autorů. Taková byla jeho tendence. Chtěl, aby ho lidé milovali a dosahoval toho tak, že je sám miloval víc. Svým tichým, nenápadným způsobem. Hledal

bezpečné místo, kam se schovat. Chtěl ji naučit všechno. Tak málo toho věděla o knihách a hudbě. I o životě. Líbilo se mu to. Ta představa, že je poprvé ve svém životě v roli toho, kdo někoho učí. Kdo někoho ochraňuje. A bál se, že jí nějak ztratí. Hloupým zvolením slov. Už dávno pochopil, že slova jsou jako rozbité kusy vzácného nádobí, které je nutné pokaždé slepit tak, aby působila pořád stejně krásně a věrohodně, jako před svým rozbitím. Jemu ta schopnost nějak scházela.

„Proč jsme tu?“ zeptala se vystrašeně a dívala se na něj svýma velkýma, smutnýma očima. „Pojedeme spolu pryč.“ „Pryč od čeho?“ „Od všeho. Od všech těch lidí a jejich pohledů. A od těch stejných budov a ulic, které vidíme denně. Potřebuju se od toho odpojit. Aspoň na chvíli, Jani,“ řekl a přemýšlel, jestli tu myšlenku vystihl správně. V jeho hlavě zněla správně. Ale co v její?

„Nemůžeš od všeho pořád utíkat, Jane,“ ohradila se. „Já neutíkám. Já hledám.“ „To je to samé.“ „To teda není. Když utíkáš, tak mizíš od něčeho konkrétního ale ke zcela neurčitému cíli. Když hledáš, tak naopak mizíš od něčeho nekonkrétního, protože musíš najít konkrétní cíl. Nebo alespoň doufáš, že je konkrétní,“ řekl a byl sám překvapený tím, jak to zformuloval. Úzkostlivě se díval do její tváře a hledal v ní náznaky pochopení.

„A mě chceš při tom svém hledání mít s sebou?“ „Tebe chci mít vždycky s sebou, Jani. Tebe už jsem našel. A jsem za to, tak, tak,“ začal a nedořekl. Chvíli mlčel a hledal správná slova. Nakonec je nenašel. „A proto musíš být tady, abys mi řekla, jestli jdeme správným směrem.“

„Ale já sama nevím, kde ten správný směr je.“ „Třeba ho musíme najít spolu.“ „Vysvětlit si vzájemně svět,“ zašeptala si pro sebe a dívala se na koleje, kudy každé ráno přijíždí její vlak do školy. A teď je tu tma, která skrývá celou okolní krajinu i se všemi předměty, které se objeví zase s příchodem svítání.

„Je to zvláštní, že?“ řekl zničehonic nejistým hlasem, zatímco se díval do země. „Co je zvláštní?“ „Jak teď vidíme jen obrysy okolí, a pak, za pár hodin od této chvíle, vyjde slunce a všechno se nám vyjeví ve své pravé podstatě,“ vydal ze sebe a pořád sledoval tu zem, jako by tam hledal odpovědi na otázky, které nikdy nikomu nepoložil.

„Proto teď chceš zmizet, co?“ „Jo, přesně,“ odpověděl rychle a překvapilo ho, jak ho ta krátkovlasá holka chápe. Chytil její ruce a začal rychle vysvětlovat. „Musím vidět nějaký nový kus téhle země. Pryč od všeho. Aby mohlo zas vysvitnout slunce a konečně se vyjevilo, jaké věci okolo mě doopravdy jsou.“

„Cítil ses někdy být úplně mimo všechny ostatní? Jako bys nikam nezapadal?“ „Úplně pořád.“ „A jaké to je?“ „Jako by mi chyběla nějaká zvláštní schopnost, která jim umožňuje

říkat ty správné věci v ty správné okamžiky. Díky které ví, jak se v každé situaci zachovat a co se svým životem dělat.“

„A ty víš, co bys chtěl dělat?“ „Ne. Teda, asi ne,“ řekne nakonec a chvíli mezi sebou sdílí ticho, které je pro ně krásné a děsivé zároveň. Ruce propletené v rukou a uzavřená ústa. „Nepatřičnost je asi základní rys světa.“ „To je hezká věta. Odkud je?“ „Já nevím. Možná nějak moudro přenášené z generace na generaci,“ zasměje se, ale ve skutečnosti ví, že ho to napadlo včera, když na nebi nebyla ani jedna hvězda a on kouřil na střeše mámina malého bytu.

„Asi vím, o čem mluvíš,“ řekne nakonec Jana. V jejím hlase je poznat to, že se chystá říct něco, co ještě nikomu neřekla. Strach z odmítnutí. „S tou schopností. Pro mě je to rozhodnost. Jako by všichni ostatní měli tu kouzelnou předtuchu o tom, co chtějí dělat. Přidat se k mírovým sborům. Věnovat se finančnictví. Založit právnickou firmu. Prodávat ovoce. Být policistou, malovat obrazy nebo se dát na burzu. Všechno z toho se mi zdá přijatelné, ale nedovedu si představit, že bych cokoli z toho dělala.“

Mlčeli. Ne proto, že by nebylo co říct, ale právě proto, že toho bylo tolik. Z úst jim v tom chladu vycházely bílá oblaka dechu. A jí se mlžily brýle. Utřel je kapesníkem. Pohládl její tvář a díval se na ni. Viděl v ní tolik ze sebe a přece byla o tolik jiná. To se mu na ní líbilo. Byla jiná než ostatní a zároveň jiná než on. Jako by se hledaly dva kousky skládačky, které dosud nikam nezapadly, až se zasekly do sebe a už nechtěly jinam, protože tady jsou vítány. Nevěděl, co to znamená doopravdy milovat. Jaký význam to má v jeho životě.

„Možná že to, kým budeš, nemusíš hledat. Teda, třeba se to prostě objeví jak jiný věci v životě.“ „Možná.“ „Jsi zvláštní, víš to?“ „Ty taky. Ale já to o tobě věděla. Ty jsi to o mně nevěděl?“ „Ne. Ale líbíš se mi tak víc.“ „To je náš vlak.“ „Já vím. Půjdeme?“ zeptal se a díval se, jak ten železný kolos brzdí o rezavé koleje, zatímco tak vytváří zvláštní, nepříjemný zvuk. Překvapilo ho, jak při něm ani jeden z nich nezavřel oči. Už si na onen zvuk při každodenním čekání na vlaky tak zvykli, že je nedráždil. To mu přišlo zvláštní. Jak stačí určitý segment času a jakákoliv nepříjemnost se stane tak běžnou. Až už není ani trochu nepříjemná.

„Chceš opravdu jet?“ „Opravdu,“ a jak řekl, tak nastoupili a lehli si vedle sebe v kupé. Jemu bylo sedmnáct a jí osmnáct a oba dva se vrhali o půl jedenácté v noci do prostorů, kudy normálně jezdili do školy s klidem, ale teď je přepadala vlna novosti, která přicházela se spontánně domluveným odjezdem pryč. Od všeho, jak formuloval dřív, ale ona věděla, že tím vším myslí hlavně matku. A sám sebe. Hledat se v kusech ztracených osobností, které v sobě za svůj život posbíral. S ní.

3. Nejistota

Leželi vedle sebe a spali. Vypadali, jako by tam byli odjakživa. Jeho dlouhá ruka neobratně položená na jejím břiše a jeho hlava sklopená do jejího klína, zatímco celý její trup leží na tom jeho. Vypadali jako dvě tragické antické sochy. Jako milenci z Pompejí. Když by je teď měl zavalit popel, udělat z kupé pohřebiště a uchovat jejich pozici na věky věků, zanechal by je tam takové, jací byli. Na bázi jeden druhého. Nešikovní, chybující a něžní.

Vzbudilo je skřípání kolejí a následně píšťalka. Vystoupili v tom historickém městě, o jehož návštěvě mluvili celé týdny, a ospalýma očima pozorovali svoje okolí. Dívali se na sebe a pohledy se utvrdili, že tu opravdu jsou.

„Je hrozně brzo ráno. Všude je ještě mlha a šero. Skoro jako,“ začala Jana a on jí doplnil. „Skoro jako ve snu. Já vím. Pojd' se v něm projít,“ řekl a chytil její ruku. Normálně by se odtrhla, protože se styděla dotyků na veřejnosti, ale teď věděla, že je nikdo nevidí. Nevěděla, proč s tím má takový problém a věděla, že Janovi to vadí. Chtěl, aby jeho první láska byla plná dotyků a náklonosti. Chtěla ho utvrdit v tom, že je milován, ale takhle mezi lidmi to, jak on chtěl, nedokázala a nevěděla, jak jinak ho přesvědčit, a tak to napětí jen nechávala mezi nimi plout. On zastával přesvědčení, které si kdysi přečetl v jedné knize z 20. let minulého století, že pokud někoho milujeme, chceme, aby o tom věděl celý svět.

„Chodila jsi někdy takhle brzy ráno městem?“ „Jenom po cestě do školy, když byla nultá hodina.“ „Ale to jsi nebloudila.“ „Teď přece taky nebloudíme, hlupáčku.“ „Ty víš, kam jdeme?“ „Ne. Ale určitě na něco narazíme.“ „To je přece bloudění.“ „Jsem si jistá, že hned, jak to místo uvidíme, budeme vědět, že přesně tam jsme celou dobu mířili. A už to bloudění nebude. Bude to cesta za konkrétním místem, o kterém ještě nevíme.“ „Ty sis vždycky vším jistá, co? Nikdy se nespleteš. Nikdy nezakopneš.“

„Naučíš se nezakopnout, když nemáš žádné místo, kam bys mohl spadnout,“ řekla smutným tichým hlasem, který se ztrácel v mlze okolo, a ta věta chvíli poletovala mezi nimi dvěma, až se zastavila u něj a on nad ní dál přemýšlel.

„Ale ty přece máš, kam spadnout,“ začal nejistě a pozoroval její obličej, který byl pořád napůl zahalený hustou bělobou rána okolo nich. „Máš mě. Já tě chytím.“ Nastalo ticho, které se oba báli přerušit. „Teda snad,“ dodal. To, že to ticho budovali společně, jim dávalo iluzi toho, že jeho narušením by se mohlo všechno zbourat. Celá ta těžkopádná konstrukce mlčení. Trvala několik minut.

„Když bych na tebe spadla, spadl bys taky. Chytili bychom se pořádně, až bychom oba leželi na zemi. Jeden z nás musí být silný, aby nás udržel ve vzduchu,“ prozradila

pomalým a přesvědčeným hlasem, zatímco se dívala k blížící se kavárně, do které poté zapadli, aby se o pár chvil později bavili o veselejších tématech, ale připomínka těch vět nad nimi visela celou dobu. Probrali spolu, jak jsou krásné pláže v Chorvatsku a jak si na jedné zasekla mořského ježka do nohy tak, že celý večer probřečela a táta jí musel další den koupit ten největší pohár zmrzliny na celé západní polokouli. A jak mu kdysi dávno uvízla hlava v plotě a jeho maminka ho z té mezery vyťahovala asi půlhodiny, zatímco se dohadovala s jeho dědečkem, že když se mu povedlo tam tu hlavu strčit, tak musí jít ji i vytáhnout. Smáli se a pili kávu černou jako uhel a ukusovali z koláčů, co si k ní objednali.

Pak už jen chůze. Náměstími a ulicemi. Okolo řeky a přes mosty. Mlčeli a Jan hledal to, co přišel najít. Nevěděl, co to je, ale věděl, že je to někde v tom historickém městě plném gotických staveb a někde v tom prostoru mezi ním a jí, který zaplňovali tichem a blízkostí. Přes den se vyjasnilo, ale mlha nezmizela a doplňovala jejich pátrání o jakýsi pocit osudovosti, který jinak obyčejnému procházení v jeho očích chyběl.

„Víš, já a máma, my jsme úplně jiní lidi. Nevím, jak se to stalo, ale už si nerozumíme. Vím, že kdysi dávno jsme byli jen já a ona a že jsme byli nejlepší kamarádi. Byli jsme pro sebe jediní blízcí, které jsme měli. A teď... Teď jí chci utéct. Chci být co nejdál od ní,“ říkal, zatímco přecházeli most a on se díval přes zábradlí, jako by všechna svá slova mířil do ubíhající vody.

„Jak to můžeš říct?“ „Já vím. Je to ode mě hrozný. Ale jenom na sebe řveme. Nedokážeme se vzájemně pochopit. Chceme jeden od druhého něco,“ zasekl se. „Prostě něco! Něco, co si nemůžeme dát, protože takoví lidi prostě nejsme. A ona chce, abych byl pořád doma, protože by se mi mohlo kdykoli něco stát,“ znova nedokázal pokračovat. Jeho hlas byl pořád podrážděnější. A vyšší. Lámal se v polovinách vět.

„Tvoje máma to s tebou myslí dobře. A potřebuje tě,“ dořekla a věděla, že by asi měla mluvit jinak. Chápavěji. Ale už bylo pozdě a teď mu chtěla jen poradit, jak jen sama uměla. Tedy ne moc. „Musíš tam pro ni být.“ „Já vím. To je na tom to nejzvláštnější. Potřebujeme se. A přesto nejsme schopní spolu vycházet. Potřebujeme se, zatímco si jenom ubližujeme.“ „Tak to už bývá,“ začala a přemýšlela, jak navázat. Jak mu to něžně vysvětlit. „Možná vždycky. Nevím proč, ale nejvíc zaháníme ty, které nejvíc v životě potřebujeme,“ vypadlo z ní najednou bez většího přemýšlení.

„Já vím. Ale je to, jako by mezi námi něco chybělo. Vím, že bych ji měl mít rád, protože je to moje máma. A jasně, když by se jí mělo cokoli stát, byl bych z toho zničený, ale zároveň jí teď nemůžu ani přijít na jméno. Vždycky, když od ní něco potřebuju, dostane se mi nadávání. Vždycky, když jí to chci vysvětlit, aby mě pochopila, ukončit ty spory, našťve se,“

začne a přemýšlí, proč jí to vlastně říká. „Myslím, že mě nenávidí. Za to, jak jsem jí zkomplikoval život. Za to, kolik času ji vzala moje epilepsie.“

Jana se najednou ztratila. Otočil se a nebyla tam. Její stín se rozsypal na zem. *Lásko, co nám to děláš?* Když se to stalo, procházeli zrovna jednou úzkou ulicí s průchodem k náměstí. Bylo tam mnoho zatáček, kam se dalo zmizet. Hledal ji hned v první, ale viděl v ní jen slepou ulici. Musela zmizet v jedné z nich. A každá se zdála být slepou. Kam mohla zmizet, když nebylo kam jít dál? Byla tam spousta průchodů. Zbytečných. Existujících jen pro pocit volby. Slepé ulice jako jejich oči, které se vzájemně hledaly, ale ztrácely se ve své vlastní mladické sobeckosti. Hlavou se mu honily myšlenky na to, co udělal špatně. Možnost volby. Ta ho vždycky děsila nejvíc. Co když pokaždé zvolí tu špatnou.

Pořád se v myšlenkách vracel k okamžikům před jejím zmizením a snažil se najít nějaké nápovědy k jejímu nalezení, ale v jeho vzpomínkách nebylo nic nápomocného. Ruce se mu třepaly. Zase se cítil sám. Na všechno. Co řekl špatně? Proč ho opustila? V koridoru té ulice se nahromadila všechna úzkost, kterou doplňovaly stíny házené okolními zdi. Přijel utéct od pocitů méněcennosti a nakonec si ho našly znovu tady, v té dlouhé ulici. Měl pocit, že nikdy neskončí. Několikrát ji přeběhl tam a zpátky. Nikde nebyla. Šel znovu k jejímu konci a tentokrát prošel průchodem k náměstí. Otáčel hlavou. Hledal. Hlava na hlavě. Náměstí plné lidí. Písknutí. A najednou ona.

Seděla u zdi. Kabelku vedle sebe. Kabát rozepnutý. A dvě velké smutné oči upřené pohledem k jeho ustrašenému obličejí. Hledal ji. Až si ho našla ona. Našli se. Bylo to v ten moment, kdy chtěl, aby mu zlomila obě jeho ruce, jenom aby se o něj pak mohla starat. „Zapomněla sis kousek své vůně v mojí levé dlani. Přišel jsem ti ho vrátit,“ řekl roztráveným hlasem ale s úsměvem. A pochopil. Neptal se. Nebylo proč. On věděl, proč utekla. A věděl, že to možná udělá znovu. A on ji bude muset znovu najít. Byla stejná jako on. Běhala od něj, protože jí byl blízký, a bála se opuštění. Byl to stejný důvod, jako ten, který měl k utíkání od své mámy. Celou dobu chtěla, aby jí našel, ale musel to udělat sám, aby jí ukázal, že je pro něj důležitá. Že ji bude vždycky hledat. Všude, kam půjde, ji bude hledat. Nestane se jistotou.

Ovlivnění tím vzájemným prozřením, schoulili se k sobě u zdi a přilivům pohledů kolemjdoucích navzdory, leželi tam odsouzení jeden ke druhému ve své zranitelnosti, kterou v sobě v tu chvíli našli a nezalekli se jí. Ani jeden. Teď už ví, že se bát nebudou. Najdou klíče ke svým tajným pokojům plných tajemství a strachů, které by nikdy neukázali jiným, ale vzájemně si k nim ty mosazné klíče předají, protože oni dva nepatří nikam jinam než do nich.

4. Nahlas

Stalo se to bez toho, aby si toho ani jeden z nich v průběhu všiml. Až to najednou bylo mezi nimi. Jako ten pomyslný slon v místnosti. Odcizení. Prostorné a tiché. Naplňovalo každou místnost, ve které spolu byli. Jeho matka se snažila přijít na to, kde se stala chyba, ale nevěděla, jak se takové věci zjišťují. A z té bezmoci pramenila frustrace. Ta se vyjadřuje křikem.

Snažila se najít znovu cestu ke svému synovi, dřív tak slabému, co ji pořád potřeboval, ale čím víc se ve vzájemných očekáváních míjeli, tím víc jí připadalo, že je nevděčný. Kolik let do jeho výchovy věnovala. Kolik starostí jí dělal. Kolik času strávila jeho učením doma. A tak mu to připomínala s nadějí, že se vzpamatuje a vrátí se do její náruče. Jeho to jen čím dál víc rozčilovalo. Věděl, co pro něj všechno maminka udělala, ale její ustavičné připomínání svých zásluh je spíš v jeho vzpomínkách zahánělo, než že by to upevňovalo jejich hodnotu. Byli dvěma lidmi, kteří se vzájemně potřebovali natolik, až stačil pouhý náznak zklamání, aby na sebe začali řvát. Aby se raději roztrhali, než jeden o druhého přišli. „Kde jsi celý včerejšek byl,“ řekla našťavaně, zatímco seděla v křesle a pozorovalo jeho příchod. „Byl jsem s Janou, mami. Byli jsme se projít po parku, a pak jsme zapadli do jedné kavárny,“ odpověděl klidným hlasem, který dával důraz na každé třetí slovo. Začali se hádat, protože jí ani nezavolal a on se obhajoval tím, že se mu vybil telefon, a pak se z toho stala hádka mnohem vážnější, zcela v nevázanosti na neuskutečněný telefonát, protože tak už to jejich hovory měly ve zvyku. Jejich hlasy se pořád zvyšovaly, jako by mířily za nějakým neurčitým cílem, který je v dáli a pořád se od nich vzdaluje, zatímco oni se snaží o to, aby se vrátil.

Ona jen chtěla, aby jediný člověk, který byl v jejím životě jistotou, přestal utíkat. Všichni jí vždycky utekli. Její muž. Její kamarádky, když na ně neměla kvůli němu čas. Její sestra, která jí nebere telefony. Otec zapomenutý ve své vlastní práci. Všichni utekli. A on se teď chystá s dospíváním zmizet taky. S uklidněním epilepsie se zhoršilo jeho ADHD a on teď neustále roztěkaně mizel z domu a dlouho se nevracel. Trávil dny běháním po domě a děláním rozmanitých aktivit.

„Vždyť já ti dala všechno!“ vyhrkla ze sebe. Oběma se zdálo, jako by se někde v rohu místnosti rozbilo sklo jejich vztahu a ten nepříjemný zvuk tříštění zahltil celou místnost důkazem o jeho nenapravitelnosti. Svalila se ke křeslu a po obličeji jí tekla slza. Přiběhl k ní a sedl si hned vedle. Chvilí spolu mlčeli, protože nevěděli, jak navázat. Jak spravit to, co se rozbilo. A jeho tělo znovu naplnila úzkost. Ta stejná, která tam byla, když byl ještě malý.

„Mami, včera jsem nebyl v parku. Odjel jsem vlakem s Janou pryč z města. Potřeboval jsem být pryč. S někým, kdo mi rozumí,“ začal a přemýšlel, jak jí to vysvětlit. Jak to říct tak, aby ho pochopila. Aby znovu našli cestu k sobě. „Protože my dva, my už si tolik nerozumíme jako dřív. Ty ode mě očekáváš něco, čím já prostě nejsem. A pak... Pak mi Jana zmizela. Já nevím jak, ale najednou tam nebyla.“

„A co jsi dělal?“ zeptala se máma a její hlas už byl klidnější. Jen se hlasitě nadechovala. „Strašně jsem se bál. Víc než kdy jindy v životě.“ „Proč? Kde sis myslel, že je?“ „O to nejde. Nějaká část mě asi věděla, že ji najdu. Ale – ta myšlenka, že mi utekla sama od sebe, že se mnou už nechtěla být, ta mě ničila. Věděl jsem, že když by mě opustila, celý můj další život by se stal její ustavičnou připomínkou,“ říkal pomalu roztrášeným hlasem a byl tak rád, že je tam vedle něj a poslouchá ho.

„A proč mi to říkáš?“ „Protože jsem se bál. Tak moc. Protože jsem se vždycky bál. Tak moc. Že když se objeví nějaká osoba, která tu pro mě bude, přijdu o ni, protože si ji nebudu schopný udržet.“ „Proč ne?“ „Protože mi to vždycky všichni říkali. Učitelky, doktoři, i ty. Ten nepatří mezi ostatní děti. Ten musí být někde jinde. Nehodí se do našeho kolektivu. Je zvláštní. Mohlo by se mu něco stát. Nechceme, aby tu dostal ve třídě epileptický záchvat.“ „Ale vždycky jsi věděl, že tu pro tebe budu. Že o mě nepříjdeš.“ „Teď se pořád hádáme, mami. Pořád si k tomu nacházíme nové důvody.“ „Dobře, ale –.“ „Věděl jsem to. Vždycky ne, ale většinou. Ale teď potřebuju být jinde. Musím si ji udržet. A taky sám sebe.“ „Ale vracet se budeš, ne?“

„Jasně,“ řekl po chvíli a ona věděla, že se na to spolehnout nemůže, stejně jako nevěřila tomu, že už jí utíkat nebude, když jí to jako malý tvrdil. Ale pořád jí stejně jako tehdy stačilo jenom to, že jí to řekl. Že se jí podíval do očí a v tu chvíli tomu třeba věřil. Stačila jí v tu chvíli jeho přítomnost a jeho slova ujištění. Nepotřebovala, aby byla pravdivá, ale musel je v tu chvíli tak myslet. A ona viděla samu sebe, jak s ním za deset let sedí v kuchyni a on ji vypráví o svém dospělém životě tam venku, kde má práci a ženu a nic z toho už se jí přímo netýká, všechno je to jeho život mimo ten její, ale přesto jí to bude připadat tak její, protože je to on.

A on v těch chvílích, kdy tam vedle sebe seděli a mluvili o všem, co před sebou schovávali, pochopil, že náhody neexistují. Že svět má jen omezenou kapacitu překvapení a že všechny se opakují. Stejně jako tehdy běžel, aby našel schovanou Janu za zdí a skrz to zmizení, tu vzdálenost, se s ní o to víc sblížil, mu teď zmizela máma, kterou musel nejdřív zahnat, aby se pak o pár chvil později přes ten řev a slova výčitek, znovu našli a sblížila se. Nikdy to nebyla náhoda, že zrovna on má epilepsii. Musel ji mít. Aby byl tak zranitelný a

narušený, aby ho mohly ony dvě najít. Jana a jeho máma. Prohlédly skrz jeho utrápené tělo a věčně zamyšlenou hlavu a pochopily, že je potřebuje a ony mu chtěly nejdřív jen pomoci, až nakonec zjistily, že ho potřebují taky. Že si pomáhají vzájemně. Vždycky měl být svým tělem poškozený, aby byl tak oddělený od ostatních, aby si našel cestu k nim dvěma.

Neforemné kusy lidských skládaček, které se nikdy nehodily jinam, než spojit se do sebe, odtrhnuté od kořenů celé společnosti. Ale tak hluboko v zemi spojené vzájemnými kořeny, které je spojovaly, že by nedokázaly nikdy vyrůst jinde, než v té nehostinné půdě, kde se všichni společně rozhodli zasadit rostliny jednotného života.

A tam našly úkryty od ostatních.